

AANVULLEND ECOLOGISCH ONDERZOEK
ENERGIEWEG 6
TE HARDENBERG
GEMEENTE HARDENBERG

Project: HAD.ARC.ECO
Rapportnummer: 09055492
Status: Eindrapportage
Datum: 20 juli 2009
Opdrachtgever: Witpaard
Postbus 1158
8001 BD Zwolle
Tel. 038 - 4216800
Fax 038 - 4210737
Contactpersoon: Dhr. J. Fuite

Uitvoerder: Econsultancy bv
Havenstraat 124
7005 AG Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Fax 0314 - 365177
Mail Doetinchem@Econsultancy.nl
Opsteller: Mw. L. Hunink-Verwoerd
Paraaf: *LV*
Kwaliteitscontroleur: Ing. E.R. Witter
Paraaf: *EW*

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	BESCHERMING CONFORM DE NATIONALE WETGEVING.....	1
3.	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
3.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	2
3.2	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden.....	2
3.3	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	2
4.	ONDERZOEKSMETHODIEK	3
5.	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	3
5.1	Vogels.....	3
5.2	Vleermuizen.....	4
5.3	Overige zoogdieren	4
5.4	Amfibieën, reptielen en vissen.....	5
5.5	Libellen en vlinders.....	6
5.6	Vaatplanten.....	6
6.	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	7
6.1	Flora- en faunawet.....	7
6.2	Algemene zorgplicht	7
6.3	Gebiedsbescherming.....	8
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	9

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging van de locatie
- 2a. - Locatieschets
- 2b. - Foto's onderzoekslocatie
3. - Geraadpleegde bronnen
4. - Natuurwetgeving en beleid

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van Witpaard opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Energieweg 6 te Hardenberg in de gemeente Hardenberg.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van een transportbedrijf tot een terrein met een evenementenfunctie.

Het aanvullend ecologisch veldonderzoek wordt uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Arcadis Nederland bv op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport niet in bezit van Econsultancy).

Het aanvullend ecologisch onderzoek heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben. Naar aanleiding van de resultaten van het voorgaande onderzoek van Arcadis Nederland bv zijn o.a. verblijfplaatsen van steenmarter, huiszwaluw, rugstreepad en vleermuizen onderzocht. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens overige natuurwetgeving zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een bureauonderzoek en een veldbezoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde richtlijnen en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

2. BESCHERMING CONFORM DE NATIONALE WETGEVING

Zorg voor alle inheemse planten- en diersoorten en voor de natuurlijke rijkdommen van gebieden wordt gegarandeerd door de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en milieu. De instrumenten die deze bescherming mogelijk maken zijn op Europees niveau vertaald in Natura 2000. De Europese wetgevingen ten aanzien van de soortbescherming zijn in Nederland vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Hiermee heeft Nederland de Europese wetgeving in de nationale wetgeving verankerd.

Door in de planfase van een (bouw)project of ruimtelijke ontwikkeling rekening te houden met het eventueel voorkomen van beschermde planten- en diersoorten kan effectief worden omgegaan met de aanwezigheid van een beschermde soort. Een dreigende overtreding van de Flora- en faunawet kan zo snel gesignaleerd en in veel situaties voorkomen worden. Vervolgens kan er accuraat actie ondernomen worden om zodoende de overlevingskansen en migratiemogelijkheden van een beschermde soort in het betreffende gebied geen blijvende schade toe te brengen.

Om alle gebieden met elkaar te verbinden en om uitwisseling en verspreiding van soorten mogelijk te maken, wordt er in Nederland druk gewerkt aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Verder worden diverse Rode lijsten van bedreigde soorten gehanteerd bij beoordelingen voor de aanwijzing van bescherming en compensatie. In bijlage 4 wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING

3.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 1,7$ ha.) ligt aan de Energieweg 6, circa 1,7 km ten zuiden van de kern van Hardenberg in de gemeente Hardenberg (zie bijlage 1).

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 22 D (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie X = 238.945, Y = 508.735. De onderzoekslocatie is gelegen in het kilometerhok 238/508.

De onderzoekslocatie betreft een deel van het terrein van transportbedrijf Veurink. De onderzoekslocatie is bebouwd met een loods die in gebruik is voor transportdoeleinden met vrachtwagens. Het noordelijke deel van het gebouw is in gebruik als kantoor. De loods is opgebouwd uit metalen platen. Het kantoor is opgebouwd uit steen en heeft een plat dak. Aan de westzijde van de loods is een braakliggend terrein aanwezig, begroeid met ruigtekruiden en enkele struiken. Op het terrein zijn uitgegraven laagten en enkele gronddepots aanwezig.

Direct ten westen van de onderzoekslocatie loopt de spoorlijn Ommen-Coevorden. Tussen de onderzoekslocatie en de spoorlijn is een hek aanwezig. Het spoortalud is begroeid met ruigte en bramen. Ten zuiden van de onderzoekslocatie bevindt zich "Evenementenhal Hardenberg", waarvan een deel onlangs is gerealiseerd. Tussen deze evenementenhal en de spoorlijn bevindt zich een zeer smalle groenstrook met een oude eik. Voor het overige is de onderzoekslocatie geheel omgeven door industrieterrein met verharding en loodsen. Circa 140 meter ten zuiden van de onderzoekslocatie is de Twenteweg aanwezig. Zuidelijk van deze weg bestaat de omgeving uit landerijen en bosjes. Circa 500 meter ten westen van de onderzoekslocatie stroomt de rivier de Vecht.

In bijlage 2a is de huidige situatie op een locatieschets weergegeven. Bijlage 2b bevat enkele foto's van de onderzoekslocatie.

3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, of in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied.

Ecologische Hoofdstructuur

Het gebied rond de vecht, 400 meter ten westen van de onderzoekslocatie, is aangewezen als natuurgebied, dat deel uitmaakt van de Ecologische hoofdstructuur.

3.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

Evenementenhal bv is voornemens op het terrein van Veurink Transport een beurshal te realiseren. Hiertoe zal de loods op de onderzoekslocatie worden gesloopt. Ten behoeve van de planvorming zal de ruigte ten westen van de loods verdwijnen.

4. ONDERZOEKSMETHODIEK

Aan de hand van verspreidingsatlassen en andere standaardwerken is nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Verder is het Natuurloket geraadpleegd en zijn toegankelijke gegevens van natuur- en soortbescherming organisaties gebruikt. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in bijlage 3.

De informatie over deze soorten is veelal weergegeven op kilometerhokniveau of op uurhokniveau (5 x 5 kilometer). De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst van Nederland verdeeld in blokken van 1 km², de kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden. Aangezien met de schaal van kilometerhokken of uurhokken een groter gebied wordt beschouwd dan alleen de onderzoekslocatie, betekent dit niet dat de kritische soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen de begrenzing van de onderzoekslocatie. Sommige verspreidingsgegevens zijn niet erg actueel. Dit betekent dat de meest recente verspreidingsgegevens reeds verouderd kunnen zijn. De meeste te gebruiken gegevens vormen daarom geen uitsluitel over het aantal soorten en type waarneming van een soort in het betreffende gebied, maar enkel een indicatie over het voorkomen.

Het veldbezoek is afgelegd op 1 juli 2009. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de omliggende percelen onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten op basis van het aanwezige habitat.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vogels

Broedvogels

Door het Natuurloket wordt aangegeven dat het kilometerhok slecht is onderzocht op de aanwezigheid van broedvogels. Er wordt aangegeven dat er in het kilometerhok 1 soort van de Rode Lijst van bedreigde vogels 2004 is waargenomen. Mogelijk betreft deze waarneming huismus.

De loods op de onderzoekslocatie is weinig geschikt voor broedvogels. Het gebouw is opgebouwd uit metalen platen waaraan voor broedvogels geen nestgelegenheid te vinden is. De metalen balken bovenaan het gebouw zijn wel geschikt. Hieraan zijn aan de buitenzijde van het gebouw en onder de overkapping twee nesten van kauw aangetroffen. De loods is geheel geïnspecteerd, er zijn verder geen nestresten waargenomen. Voor zwaluwsoorten als huiszwaluw is de loods ongeschikt. In de ruigte met enkele struiken vinden broedvogels wel nestgelegenheid. Het zal daarbij gaan om algemeen voorkomende soorten als merel, heggemus en roodborst. De aanwezigheid van nesten van jaarrond beschermde soorten op de onderzoekslocatie is uit te sluiten.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, tortelduif en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, of de veiligheid van open water. Er zijn geen indicaties dat op de onderzoekslocatie een gemeenschappelijke slaapplaats aanwezig is.

5.2 Vleermuizen

Volgens het cursusdictaat "Vleermuizen en Planologie" (*Limpens et al 2009*) is de onderzoekslocatie gelegen in het gebied waar de volgende vleermuissoorten potentieel kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, vale vleermuis, watervleermuis, franjestaart, Bechstein's vleermuis, baardvleermuis en Brandt's vleermuis.

Van genoemde soorten zijn de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis gebouwbewonende soorten. De grootoorvleermuis prefereert open zolderruimtes. Op de onderzoekslocatie zijn geen zolderruimtes aanwezig. Laatvlieger en gewone dwergvleermuis maken veelal gebruik van spouwruimtes en ruimtes achter betimmeringen. De overige genoemde soorten hebben hun (zomer)verblijfplaatsen veelal in boomholtes.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De loods op de onderzoekslocatie is ongeschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen omdat deze uit metalen platen bestaat. Hieraan vinden vleermuizen geen houvast. Er zijn geen ruimtes achter betimmeringen aanwezig waar vleermuizen gebruik van kunnen maken. In het kantoorgebouw zijn open stootvoegen aanwezig. Vleermuizen kunnen stootvoegen gebruiken om in de spouwruimte te komen. Tijdens het veldbezoek zijn alle open stootvoegen geïnspecteerd met behulp van een endoscoop. Hieruit bleek dat zich achter de stootvoegen direct isolatiemateriaal bevindt, zodat vleermuizen door ruimtegebrek geen gebruik van de spouwruimte kunnen maken. Ook was een aantal stootvoegen te smal of er bevond zich spinrag in de openingen. Slechts één van de openingen leek geschikt doordat, ter plaatse van de stootvoeg een afstandhouder aanwezig was die het isolatiemateriaal op zijn plek houdt. Gelet op het ontbreken van sporen in de vorm van uitwerpselen rond de opening en de ligging op een voor vleermuizen volledig ongeschikt industrieterrein, kan de aanwezigheid van een vleermuisverblijf worden uitgesloten.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

Het is niet aannemelijk dat er in de directe invloedssfeer van de onderzoekslocatie potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn die negatieve invloed kunnen ondervinden van de werkzaamheden. In de omgeving zijn geen gebouwen met geschikte openingen aanwezig die toegang kunnen geven tot een verblijfplaats.

Foeragerende vleermuizen

Gelet op de ligging van de onderzoekslocatie, waarbij begroeiing vrijwel geheel ontbreekt, is het niet te verwachten dat zich op de onderzoekslocatie belangrijk foerageergebied voor vleermuizen bevindt.

Vliegroutes

Het is niet aannemelijk dat de onderzoekslocatie onderdeel uitmaakt van een vliegroute voor vleermuizen. Hiertoe ontbreken lijnvormige elementen. Ook is de onderzoekslocatie niet gelegen tussen potentiële verblijfplaatsen en potentiële foerageergebieden.

5.3 Overige zoogdieren

De loods op de onderzoekslocatie is ongeschikt als verblijfplaats voor zoogdieren. De loods en het kantoor zijn nog in gebruik. De loods is 24 uur per dag in gebruik voor het laden en lossen van goederen. Er zijn in de loods geen rustige plekken aanwezig waar zoogdieren gebruik van kunnen maken om te verblijven. Tijdens het veldbezoek is de loods onderzocht. Er zijn geen sporen, zoals uitwerpselen of prooiresten, aangetroffen die duiden op het gebruik van de onderzoekslocatie door de steenmarter. Ook is geen overlast bekend. De aanwezigheid van een vaste rust of verblijfplaats van steenmarter is uitgesloten.

De ruigte aan de westzijde van de loods de onderzoekslocatie vormt wel een geschikt habitat voor verscheidene grondgebonden zoogdieren. Door de aanwezigheid van ruigte, enkele struiken en gronddepots zijn voor zoogdieren tal van plekken om te schuilen. Tijdens het veldbezoek zijn holen en uitwerpselen van konijnen waargenomen. De konijnen vinden beschutting tussen de opgaande begroeiing. In de directe omgeving is geen geschikt habitat voor konijnen aanwezig, waardoor de aanwezige populatie naar verwachting alleen van de het braakliggende terrein op onderzoekslocatie gebruik maakt. Door de voorgenomen nieuwbouwplannen zal de aanwezig konijnenpopulatie op de onderzoekslocatie verloren gaan. Door in het kader van de zorgplicht rekening te houden met konijnen kan het doden van dieren tijdens de werkzaamheden worden voorkomen.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Volgens gegevens van RAVON (jaarverslag 2005) zijn in het 5x5 kilometerhok, waar de onderzoekslocatie deel van uitmaakt, de volgende soorten waargenomen (2006): kleine watersalamander, knoflookpad, gewone pad, bruine kikker en levendbarende hagedis. De rugstreepad is in de periode 1997 tot 2005 waargenomen. Op Telmee.nl zijn in de omgeving eveneens meldingen van de zeldzamere soorten knoflookpad en levendbarende hagedis. De rugstreepad is volgens Telmee.nl in de periode 200-2009, in de omgeving echter niet waargenomen. De verspreidingskaart van meldingen van rugstreepad laat zien dat deze soort nauwelijks voorkomt in dit deel van Overijssel. Uit Overijssel zijn vooral meldingen uit de kop van Overijssel bekend.

Op de onderzoekslocatie is geen water aanwezig waarvan amfibieën gebruik kunnen maken voor de voortplanting. De rugstreepad is een streng beschermde soort die graag van ondiepe wateren gebruik maakt om zich voort te planten. Ondiepe wateren warmen snel op en zijn voor deze moeilijk zwemmende soort toegankelijk. Waarschijnlijk is er in de laagtes op de onderzoekslocatie in de winter en voorjaar wel water aanwezig. Dit water moet echter wel voldoende tijd aanwezig blijven tot de juveniele uit het water kruipen. Tijdens het veldbezoek was het terrein droog en het habitat ongeschikt voor rugstreepad. De rugstreepad schuwt plaatsen met dichte vegetatie en heeft voorkeur voor vrij kale tot half begroeide terreinen. Het terrein op de onderzoekslocatie is grotendeels begroeid met ruigte en enkele struiken en daardoor voor de soort minder geschikt. Mede gelet op de geïsoleerde ligging van de onderzoekslocatie is het niet te verwachten dat het terrein op de onderzoekslocatie van belang is voor de rugstreepad.

Verder is de streng beschermde en zeldzame knoflookpad in de omgeving waargenomen. Deze komt alleen voor in de natuurgebieden en rivierduinen langs de Vecht en is op de onderzoekslocatie niet te verwachten.

Mogelijk maken algemene soorten als bruine kikker en gewone pad gebruik van de onderzoekslocatie als landhabitat. Ze vinden schuilgelegenheid tussen de ruigte.

Doordat wateroppervlakten als beken, sloten en plassen op de onderzoekslocatie ontbreken is het uit te sluiten dat er mogelijkheden zijn op de locatie voor vissen.

In de omgeving van de onderzoekslocatie is levendbarende hagedis waargenomen. Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Levendbarende hagedis is te vinden op heideterreinen, hoogvenen, structuurrijke weg- en spoorbermen en in ruigtes met heideachtige vegetatie. Op de onderzoekslocatie is geen heideachtige vegetatie aanwezig. Langs de onderzoekslocatie loopt een spoorlijn met talud. Uit de resultaten van de quickscan flora en fauna die Arcadis Nederland bv op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd is niet naar voren gekomen dat de levendbarende hagedis mogelijk op de onderzoekslocatie voorkomt.

Gelet op de geringe omvang van het braakliggende terrein op de onderzoekslocatie en de marginale geschiktheid van het aanwezige habitat is het niet te verwachten dat de levendbarende hagedis van de onderzoekslocatie gebruik maakt. Waarschijnlijk hebben de waarnemingen uit de omgeving betrekking op de heidegebieden bij de Rheezerbelten, circa 2,5 kilometer ten westen van de onderzoekslocatie.

5.5 Libellen en vlinders

Voor libellen geldt dat ze geschikt water nodig hebben ter voortplanting en gezien het ontbreken hiervan kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Uit de resultaten van de quickscan flora en fauna die Arcadis Nederland bv op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd blijkt dat in de omgeving koolwitjes en citroenvlinders zijn waargenomen. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie voldoende geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

Het is niet uit te sluiten dat er incidenteel waarnemingen gedaan kunnen worden van beschermde en zeldzame soorten. Dit komt doordat veel soorten na hun voortplantingstijd zwerfgedrag vertonen. Tijdens het veldbezoek zijn geen zeldzame of beschermde soorten aangetroffen.

5.6 Vaatplanten

De ruigte op de onderzoekslocatie wordt gekenmerkt door soorten van ruderaal grond en zijn deels kenmerkend voor een vochtige bodem. In dergelijke pioniersvegetaties zijn, behalve de grote kaardenbol, vrijwel geen beschermde soorten te verwachten. Tijdens het veldbezoek is geen grote kaardenbol aangetroffen. Grote kaardenbol is overigens een algemeen voorkomende soort waarvoor een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling geldt, waardoor ontheffing niet noodzakelijk is.

Kenmerkende soorten in het braakliggende terrein op de onderzoekslocatie zijn pitrus, witbol, akkerdistel en brandnetel. Verder zijn braam, berk, vlier en eik aanwezig als struiklaag. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen.

De aanwezigheid van water, de zuurgraad van de bodem, de beschikbare hoeveelheid voedingsstoffen, de hoeveelheid zonlicht en de antropogene beïnvloeding bepalen in hoeverre een groeiplaats voor een bepaalde plant geschikt is. Vanwege de specifieke eisen die de meeste beschermde soorten stellen aan de groeiomstandigheden zijn strenger beschermde vaatplanten, waarvoor geen vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling geldt, op de onderzoekslocatie niet te verwachten.

6. TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Flora- en faunawet

In het kader van de voorgenomen plannen zijn er overtredingen te voorkomen voor broedvogels. Voor de overige soortgroepen zijn, door het ontbreken van geschikt habitat en/of verblijfindicaties, of door een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling, geen overtredingen te verwachten ten aanzien van de Flora- en faunawet. Wel dient er in het kader van de zorgplicht rekening te worden gehouden met de populatie konijnen op de onderzoekslocatie.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de strikt beschermde klasse (soorten tabel 3). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen. Spechtensorten, kolonievogels en de meeste roofvogels zijn het gehele jaar beschermd omdat de nestplaats, bomengroep of boomholte ook buiten het broedseizoen gebruikt wordt of omdat deze soorten enkel gebruik maken van door andere vogelsoorten gemaakte nestgelegenheid.

Voor de te verwachten broedvogels geldt dat, indien de beplanting en de bebouwing buiten het broedseizoen wordt verwijderd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. Uitgangspunt is dat er geen broedende vogels op het moment van ingrijpen aanwezig zijn binnen het te verstoren gedeelte van de onderzoekslocatie. Globaal wordt de periode maart tot half augustus aangehouden. Er wordt echter in de Flora- en faunawet geen vaste periode gehanteerd voor het broedseizoen. Geldend is de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Voor de loods geldt dat de sloop wellicht wel binnen het broedseizoen kan worden uitgevoerd, mits de kauwen die hun nesten aan de loods hebben, zijn uitgevlogen. Dit kan door een controle van het nest worden vastgesteld. De ruigte naast de loods kan het beste in de periode tussen oktober en januari worden gemaaid. Het struweel kan worden teruggezet. Door deze ingreep is wordt het terrein vrijwel ongeschikt voor broedvogels zodat komend jaar eventueel binnen het broedseizoen kan worden gewerkt aan de realisatie van de nieuwbouw. Door het kaal maken van het braakliggende terrein wordt het eveneens makkelijker om de konijnen te vangen.

6.2 Algemene zorgplicht

Zoogdieren

Voor de aanwezige konijnenpopulatie geldt een algehele vrijstelling van de Flora- en faunawet met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichting die plaats zullen vinden op de onderzoekslocatie. Het is echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen tijdens de werkzaamheden te voorkomen. Door de uitvoer van het project gaat het deel met ruigte op de schop. Hierdoor zullen de konijnen worden verstoord, waardoor ze in hun holen schuilen en mogelijk levend worden begraven. Dieren die aan de werkzaamheden ontsnappen belanden op een voor konijnen ongeschikt industrieterrein. Daarom dienen en voorafgaand aan de werkzaamheden maatregelen getroffen te worden om te voorkomen dat konijnen levend begraven worden of vluchten naar een geschikt habitat.

Van 15 augustus tot 31 januari mogen konijnen worden gevangen. Er kan voor gekozen worden om de konijnen te vangen en te verplaatsen naar een geschikt gebied in de omgeving. Voor het verplaatsen en uitzetten van de konijnen is ontheffing noodzakelijk. Deze ontheffing kan worden aangevraagd bij de provincie Overijssel. Buiten aangegeven periode is een gecombineerde ontheffing noodzakelijk om de dieren te mogen vangen.

Om het vangen te vergemakkelijken kan het ruigteterrein naast de loods in de periode tussen oktober en januari worden gemaaid. Het struweel kan worden teruggesnoeid. Door het kaal maken van het braakliggende terrein wordt het eveneens makkelijker om de konijnen te vangen. Ze kunnen dan geen gebruik meer maken van de begroeiing als schuilgelegenheid en zullen in hun holen vluchten. Met behulp van een fret die in de holen de konijnen opjaagt, kunnen de dieren met speciale netten die over de holen worden gespannen, worden gevangen en verplaatst naar een geschikt leefgebied.

Uit tellingen blijkt dat de konijnenpopulatie in Nederland de laatste drie jaar weer toeneemt. Daarvoor was er sprake van een sterke afname. De getelde aantallen zijn bijna zo hoog als in de jaren 90, voor de uitbraak van een virusziekte. Wel blijven de aantallen in sommige gebieden nog laag en is de huidige dichtheid, vergeleken met de stand in de jaren vóór de uitbraak van de ziekte, myxomatose, nog laag. In de jaren zestig verminderde het aantal konijnen in Nederland hierdoor dramatisch, in sommige gebieden bleef maar 1 procent over. Konijnen zijn tegenwoordig welkome bewoners van natuurterreinen, omdat ze de diversiteit van planten en dieren bevorderen (bron: VZZ).

6.3 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

De EHS zal door de onderlinge afstand en geïsoleerde ligging binnen het industrieterrein niet worden aangetast door de herbestemming van de onderzoekslocatie. Nadere toetsing aan de natuurbeschermingswet in het kader van Natura 2000 is niet aan de orde.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Witpaard een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Energieweg 6 te Hardenberg in de gemeente Hardenberg.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van een transportbedrijf tot een terrein met een evenementenfunctie.

Voorgenomen ingreep

Evenementenhal bv is voornemens op het terrein van Veurink Transport een beurshal te realiseren. Hiertoe zal de loods op de onderzoekslocatie worden gesloopt. Ten behoeve van de planvorming zal de ruigte ten westen van de loods verdwijnen.

Waarnemingen en te verwachten soorten:

De loods op de onderzoekslocatie is weinig geschikt voor broedvogels. Er is een tweetal nesten van kauw waargenomen. Voor zwaluwsoorten als huiszwaluw is de loods ongeschikt. In de ruigte met enkele struiken vinden algemene broedvogels wel nestgelegenheid. De loods op de onderzoekslocatie is ongeschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen. De open stootvoegen in het kantoorgebouw blijken na inspectie met behulp van een endoscoop ongeschikt te zijn voor vleermuizen. Door het intensieve gebruik van de bedrijfsgebouwen zijn er geen verblijfplaatsen van steenmarter te verwachten in de bebouwing. De ruigte op de onderzoekslocatie vormt het leefgebied van een populatie konijnen. Voor de overige soorten uit de verschillende soortgroepen, waaronder rugstreeppad, vormt de onderzoekslocatie geen geschikt habitat.

Zorgplicht

Voor de aanwezig konijnenpopulatie geldt een algehele vrijstelling van de Flora- en faunawet met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichting die plaats zullen vinden op de onderzoekslocatie. Het is echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen tijdens de werkzaamheden te voorkomen. Door de uitvoer van het project zullen de konijnen worden verstoord, waardoor ze in hun holen schuilen en mogelijk levend worden begraven. Er kan voor gekozen worden om de konijnen te vangen en te verplaatsen naar een geschikt gebied in de omgeving. Voor het verplaatsen en uitzetten van de konijnen is een provinciale ontheffing noodzakelijk.

Maatregelen ter voorkoming van negatieve effecten:

Over het algemeen kan schade aan broedvogels worden voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen te starten of geheel buiten het broedseizoen uit te voeren.

De ruigte naast de loods kan het beste in de periode tussen oktober en januari worden gemaaid. Het struweel kan worden teruggesnoeid. Door deze ingreep is wordt het terrein vrijwel ongeschikt voor broedvogels zodat komend jaar eventueel binnen het broedseizoen kan worden gewerkt aan de realisatie van de nieuwbouw. Door het kaal maken van het braakliggende terrein wordt het eveneens makkelijker om de konijnen te vangen.

Gebiedsbescherming

De EHS zal niet worden aangetast door de herbestemming van de onderzoekslocatie. Externe werking op overige beschermde natuurgebieden (Natura 2000) is niet aan de orde.

Noodzaak tot nader onderzoek

Nader onderzoek naar het voorkomen van verschillende soortgroepen wordt niet noodzakelijk geacht.

Noodzaak aanvraag ontheffing Flora- en faunawet artikel 75c

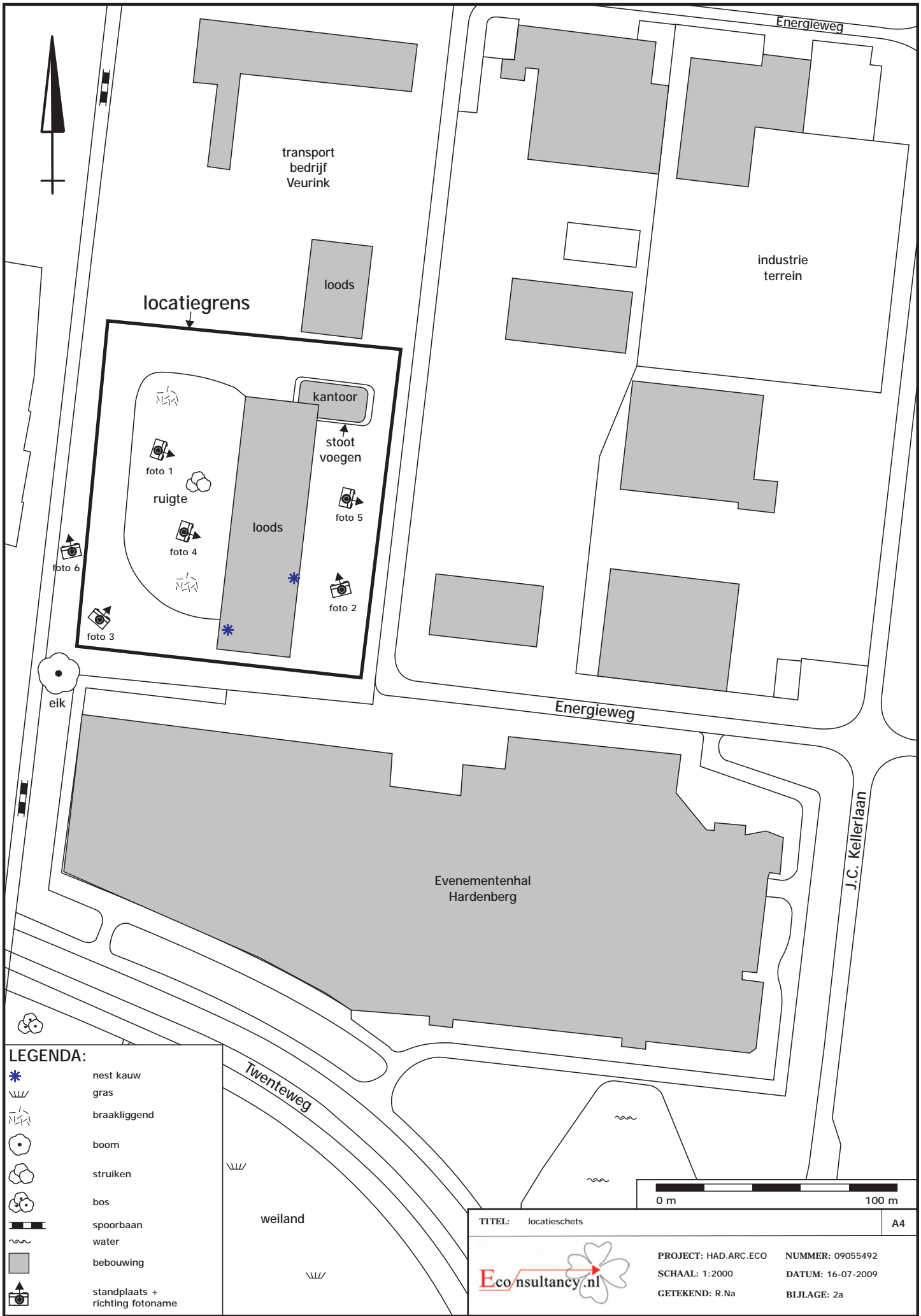
Ontheffingsaanvraag voor overtreding van verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet ten aanzien van het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen is niet noodzakelijk, vooropgesteld dat er op het moment van ingrijpen geen broedgeval aanwezig is.

Van 15 augustus tot 31 januari mogen konijnen worden gevangen. Voor het verplaatsen en uitzetten van de konijnen is ontheffing noodzakelijk. Deze kan worden aangevraagd bij de provincie Overijssel.

Tabel I. Overzicht verstoring en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Ingrep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffingsaanvraag noodzakelijk	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	ja	nee	nee	mits het verstoren van nestplaatsen buiten het broedseizoen plaatsvindt
	jaarrond beschermd	nee	nee	nee	-
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	nee	nee	nee	-
	Foerageergebied	nee	nee	nee	-
	Vliegroutes	nee	nee	nee	-
Grondgebonden zoogieren		ja	nee	nee	zorgplicht door verplaatsen van konijnenpopulatie
Amfibieën		nee	nee	nee	-
Reptielen		nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	-
Libellen en vlinders		nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	-

transport
bedrijf
Veurink

locatiegrens

loods

kantoor

stoot
voegen

ruigte

loods

Evenementenhal
Hardenberg

industrie
terrein

Energieweg

Energieweg

J.C. Kellerlaan

Twenteweg

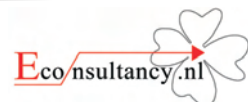
weiland

LEGENDA:

- nest kauw
- gras
- braakliggend
- boom
- struiken
- bos
- spoorbaan
- water
- bebouwing
- standplaats +
richting fotoname

0 m 100 m

TITEL: locatieschets A4

PROJECT: HAD.ARC.ECO NUMMER: 09055492
 SCHAAL: 1:2000 DATUM: 16-07-2009
 GETEKEND: R.Na BIJLAGE: 2a

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 1. Metalen loods Veurink Transport met ruigte op voorgrond.

Foto 2. Kantoorgebouw met stootvoegen, na inspectie ongeschikt gebleken voor vlermuizen.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 3. Ruigte ten westen van de loods met struweel.

Foto 4. Konijnhol van konijnenpopulatie in het ruigteterrein op de onderzoekslocatie.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 5. Omgeving onderzoekslocatie, industrieterrein.

Foto 6. Spoorlijn langs de onderzoekslocatie.

Bijlage 3 Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

Heusden, W.R.M. van & Vreugdenhil, S.J., 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.

Limpens, H.J.G.A, Regelink, R, Koelman, R. Zoogdierenvereniging VZZ, Vleermuizen en planologie, cursusdictaat, 2009.

Lange, L., Twisk, P., Winden, A. van, Diepenbeek, A. van 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming 2003, 2de druk, Utrecht.

SOVON Broedvogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

GERAADPLEEGDE INTERNETSITES

www.minInv.nl (natuurwetgeving)

www.natuurloket.nl (verspreidingsgegevens op km hok niveau)

www.ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)

www.overijssel.nl (natuurgegevens provincie Overijssel)

www.groenloketoverijssel.nl

www.waarneming.nl (waarnemingen van vrijwilligers)

www.telmeel.nl (waarnemingen van vrijwilligers)

Bijlage 4 Natuurwetgeving en beleid

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de enige wet die de bescherming van wilde dier- en plantensoorten in Nederland regelt. In deze wet zijn de soortbeschermingsparagrafen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn opgenomen. De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om de in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen (zie tabel I). De Flora- en faunawet hanteert een drietal beschermingscategorieën (zie tabel II). De volledige lijsten met beschermde soorten zijn (vanwege de omvang) terug te vinden op de website van het Ministerie van LNV. Indien een activiteit niet verstorend werkt of geen nadelige gevolgen heeft, waardoor aangetoond kan worden dat er geen verbodsbepalingen worden overtreden voor de in het gebied voorkomende beschermde soorten, hoeft er in de meest voorkomende gevallen geen ontheffing aangevraagd te worden. Ook al vindt er geen overtreding plaats dan dient er ten alle tijden rekening gehouden te worden met de Algemene Zorgplicht (Tabel III).

Tabel I. *Verbodsbepalingen Flora- en faunawet*

Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Tabel II. *Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet*

Tabel 1 algemeen beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt, bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing in het kader van artikel 75 aangevraagd te worden. Voor verstoring bij alle overige activiteiten is wel een ontheffing nodig. De ontheffingaanvraag wordt dan getoetst aan het criterium 'Doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde 'lichte toets').
Tabel 2 overige beschermde soorten
Voor de soorten in Tabel 2 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing aangevraagd te worden. Echter indien er volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt, geldt er bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik, een vrijstelling van de verbodsbepalingen en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' ('lichte toets').
Tabel 3 strikt beschermde soorten
Voor de soorten van Tabel 3 van de Flora- en faunawet dient bij overtreding van de verbodsbepalingen bij alle activiteiten (waaronder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) een ontheffing aangevraagd te worden. In een zeer beperkt aantal gevallen kan er op basis van een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode een vrijstelling verleend worden voor de ontheffingsverplichting bij een zeer beperkt aantal activiteiten. De ontheffingaanvraag wordt getoetst aan een drietal criteria (uitgebreide toets). Bij de uitgebreide toets dient aan alle afzonderlijke criteria te worden voldaan. De criteria zijn als volgt: de activiteiten of werkzaamheden doen geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort, er is geen andere bevredigende oplossing (alternatief) voor de geplande activiteiten of werkzaamheden, die minder schade oplevert voor de betreffende soort en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang.

Tabel II (vervolg). Soortbeschermingscategorieën Flora- en faunawet

Vogels
Voor vogels geldt dat er altijd een ontheffing aangevraagd dient te worden. Indien activiteiten plaatsvinden waarbij verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van (broed)vogels dient er een uitgebreide toets, zoals beschreven bij Tabel 3 Flora- en faunawet toegepast te worden. Indien er gewerkt wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode is het mogelijk dat er geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig gebruik en onderhoud, bestendig beheer en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Bij broedvogels kan een overtreding in de meeste gevallen gemakkelijk voorkomen worden door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Tabel III. Algemene Zorgplicht

Algemene Zorgplicht (artikel 2)
Een belangrijk uitgangspunt binnen de Flora- en faunawet is dat op elke burger de plicht rust om voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen zich dient in te spannen om de nadelige gevolgen voor een soort te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht is ten alle tijden van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats.

Natuurbeschermingswet

In oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet omvat de richtlijnen van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn ten aanzien van gebiedsbescherming. Door de verankering van de Europese wetgeving in de Natuurbeschermingswet ten aanzien van gebieden zullen de termen habitat- en vogelrichtlijngebied komen te vervallen. De betreffende gebieden worden momenteel opgenomen en aangewezen als Natura 2000 gebieden. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

In Nederland wordt een vergunningsstelsel toegepast waardoor een zorgvuldige afweging rondom projecten die gevolgen kunnen hebben in en op Natura-2000 gebieden gewaarborgd is. De vergunningen worden beoordeeld en afgegeven door de provincies of door het ministerie van LNV via Dienst Regelingen. In de aankomende jaren zullen voor alle gebieden beheerplannen opgesteld worden. In deze plannen staat wat wel en wat niet mag in en om een Natura-2000 gebied. Tot die tijd zal er per project beoordeeld moeten worden of er een mogelijk significant effect te verwachten valt op een beschermd gebied. In de Natuurbeschermingswet zijn tevens de Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands (Verdrag van Ramsar, Wetlands conventie) opgenomen.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De natuur in Nederland is behoorlijk versnipperd. Om daar verandering in aan te brengen werken het Rijk en de provincies sinds 1990 aan de aanleg van een duurzaam, samenhangend netwerk van grote en kleine natuurgebieden: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is onderdeel van een Europees ecologisch netwerk en bestaat uit kerngebieden (in Nederland de Natura-2000 gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Wetlands) of verweven gebieden (gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur) die onderling verbonden worden door ecologische verbindingzones.

Ecologische verbindingzones zijn stroken en stukjes natuur die de vaak verspreid liggende natuurgebieden met elkaar verbinden. Zo'n zone kan bestaan uit natuurvriendelijke oevers, houtsingels, bosjes, heidevelden en struweel. Maar het kan ook een serie poelen zijn, kruidenrijk grasland, natte weilanden of graanakkers. Dieren en planten kunnen zich zo van het ene naar het andere leefgebied verplaatsen. Met name de kleine populaties die met uitsterven worden bedreigd, blijven hierdoor levensvatbaar. Negatieve invloed op de werking van een verbinding of aantasting van een verbinding dient vermeden en gecompenseerd te worden zodat het netwerk niet verslechtert.

Rode Lijsten

In opdracht van het Ministerie van LNV zijn voor diverse soortgroepen Rode Lijsten samengesteld, die regelmatig bijgewerkt worden. Deze Rode Lijsten vermelden van welke soorten het voortbestaan in Nederland bedreigd wordt. In door het Ministerie van LNV opgestelde soortbeschermingsplannen staan welke maatregelen genomen moeten worden om het voortbestaan van deze soorten te waarborgen. Deze soortbeschermingsplannen worden door diverse provincies gehanteerd voor compensatieverplichtingen.